

Αγώνας άνισης αντιπαράθεσης με φανερές και αφανείς δυνάμεις

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΛΙΤΣΑΡΔΑΚΗ*

«Υγρό φεγγαρόφωτο», μυθιστόρημα της Μαρίας Λαμπαδαρίδου-Πόθου, εκδόσεις Κέδρος 2009, σελ. 400.

Μια μεταφορά του μύθου του Προμηθέα στη σύγχρονη εποχή μας προσφέρει η Μαρία Λαμπαδαρίδου-Πόθου στο νέο της μυθιστόρημα «Υγρό φεγγαρόφωτο», αναζωογονώντας τον μύθο και εμπλουτίζοντας τη συμβολική του διάσταση. Ο νεαρός ήρωας, ως Προμηθέας Δεσμώτης «αλλά και λυόμενος» -στο κείμενο Δεσμίδης που επιλέγει όμως την αλλαγή του ονόματός του σε Λυσίας- εισέρχεται σε έναν αγώνα άνισης αντιπαράθεσης με φανερές και αφανείς δυνάμεις, για να προσφέρει στην ανθρωπότητα όχι τη δύναμη της φωτιάς και της γνώσης, αλλά εκείνη ενάντια στον πόνο.

Εμπειρίες «εσχατιάς»

Η σύγχρονη κοινωνία της αναγέννησης, της περιθωριοποίησης, της διαφθοράς και της κατάργησης αξιών και θεσμών αποτελεί το μυθιστορηματικό σκηνικό και αντιπροσωπεύει παράλληλα τις όψεις της έννοιας του κακού και των εμποδίων που πρέπει να ξεπεράσει ο Προμηθέας. Ως ακροβάτης του χάους, βιώνει ακραίες καταστάσεις, εμπειρίες «εσχατιάς» και άλογου πόνου, για να φτάσει στην ελευθερία, πραγματική και πνευματική, που θα του επιτρέψει την υπέρβαση αλλά και τη λύση αυτού που με το μυαλό αντιλαμβάνεται ως μαθηματικό πρόβλημα και με τη διαίσθηση της ψυχής ως μυστήριο.

Στόχος του είναι η αποκρυπτογράφηση και προστασία του μυστικού ενάντια στον πόνο που, εγγεγραμμένο στη γενετική δομή των κυττάρων, έχει καταγραφεί με συμβολικές παραστάσεις και αποκαλύπτεται (ή καλύπτεται;) στην Ιερή Χάρτα, πανάρχαιο κειμήλιο μοναστηριακό, το οποίο οι σύγχρονοι αλχημιστές επιδιώκουν να εκμεταλλευτούν για ίδιο όφελος, ενώ αντίθετα για τον Προμηθέα αποτελεί θησαυρό που ανήκει σε όλους τους ανθρώπους.

Στην άλλη σκηνή, εκείνη του ε-

σωτερικού κόσμου του ήρωα, δραματίζεται μια παράλληλη πάλη, όπου η σύγχρονη επιστημονική σκέψη και η φιλοσοφική από την αρχαιότητα έως σήμερα, με τα μεταφυσικά ερωτήματα, τα τόσο οικεία στον προβληματισμό της Λαμπαδαρίδου, έρχονται αντιμέτωπες με τη συνείδηση του αθέατου και του υπερφυσικού, αυτού που ξεπερνά τον άνθρωπο και του δίνει την αίσθηση της αδυναμίας της λογικής του.

Η προσέγγιση των απαντήσεων δεν θα επιτευχθεί παρά μόνο μέσα από τη βιοματική εμπειρία του πόνου που θα οδηγήσει στη σύνθεση της δύναμης του πνεύματος και της δύναμης της πίστης και της ψυχής. Τα μαθηματικά, η γενετική βιολογία

Ένα έργο με πυκνότητα στην πλοκή και στη δομή, αλλά και στα νοήματα που κρατούν σε εγρήγορση την αφομοιωτική ικανότητα του αναγνώστη.

και η μεταφυσική αποτελούν θα λέγαμε τις τρεις κορυφές ενός τριγώνου, που στο μυθιστόρημα αποτυπώνει τις γνώσεις και τις αναζητήσεις του ήρωα, πνευματικές και επιστημονικές, και το οποίο εγγράφεται στον κύκλο της ύπαρξης, συμβολικά δοσμένος στο έργο ως ο κύκλος της πανσέληνου.

Παλινωδία χρόνου

Ο χρόνος, βασικός παράγοντας της μυθιστορηματικής δομής, δεν ακολουθεί τη γραμμική εξέλιξη, αλλά παλινωδει ανάμεσα στο παρόν και το παρελθόν και ανάγεται σε βασικό μοτίβο του έργου. Αποκτά όμως παράλληλα και ένα ιδιαίτερο φορτίο, από τη στιγμή που εμφανίζει τα χαρακτηριστικά του υπερβατικού, του ανατρεπτικού ή του αφαιρετικού χρόνου. «Η μία στιγμή περιέχει ολόκληρο το χρόνο του θνητού, τον παρελθόντα και τον μέλλοντα, σαν τη σταγόνα το νερό που περιέχει όλα τα ποτάμια, τα μυστικά της ζωής από την αρχέγονη διαδρομή

της» (σ. 136), θα πει η Λαμπαδαρίδου, θυμίζοντάς μας την έννοια της ποιητικής στιγμής στη θεωρία του Μπασλάρ. Έτσι η παρούσα στιγμή δομείται και βιώνεται μέσα από τις συγκεκριμένες επιλογές του ατόμου και την ακολουθία των γεγονότων, αλλά ουσιαστικά παίρνει τις διαστάσεις μιας κάθετης σύνθεσης στη χρονική αντίληψη της εξέλιξης, η οποία εγγράφεται συγχρόνως σε μια αλληλουχία που συντελείται έξω από την πραγματικότητα και εμφανίζεται με τη μορφή του συμπαντικού γίγνεσθαι, μιας δύναμης ανώτερης και ακατάληπτης που μόνο ο σοφός και τυφλός μοναχός Θαβώρ, ως σύγχρονος Τειρεσίας, μπορεί και ελέγχει.

Πρόκειται δηλαδή για την έννοια της Μοίρας και του προδιαγεγραμμένου, που όμως ο σύγχρονος άνθρωπος διαισθητικά δεν μπορεί να απορρίψει, αλλά προσπαθεί να συνθέσει και να εναρμονίσει με τις γνώσεις που του προσφέρει η επιστήμη, έτσι ώστε πίστη και γνώση να του εξασφαλίσουν τα ερείσματα αποδοχής των μυστηρίων της ύπαρξης.

Ανάμεσα στα δύο βιβλία

Όλα αυτά τα στοιχεία προσδίδουν ένταση στο έργο και πυκνότητα στην πλοκή και στη δομή, ενώ τα νοήματα, το ίδιο πυκνά, κρατούν σε εγρήγορση την αφομοιωτική ικανότητα του αναγνώστη. Για τον μυημένο δε στο έργο της συγγραφέως, η εμπειρία του «Υγρού φεγγαρόφωτου» γίνεται ακόμη πιο πλούσια, δεδομένου ότι μέσα από τόπους, πρόσωπα και σχέσεις ξαναζωντανεύει στη μνήμη του ο Ιερός Ποταμός, αποκαλύπτοντας τη συνέχεια που δομείται ανάμεσα στα δύο βιβλία.

Παράλληλα, τα άλλα της μυθιστορήματα κάνουν και εκείνα το πέρασμά τους από το «Υγρό φεγγαρόφωτο», προσδίδοντάς του, θα λέγαμε, τη συμβολική μορφή του κύκλου της σεληνής που παραπέμπει στην ολότητα, την πληρότητα και τη γεωμετρική τελειότητα του κύκλου της ύπαρξης και της δημιουργίας.

*Η Μαρία Λιτσαρδάκη είναι Επίκουρη Καθηγήτρια στο ΑΠΘ.

Καθημερινή: 24 Νοε 2009